

บทที่ 7

สรุป และ อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง " บทบาทหน้าที่ของวิทยุท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ ทรัพยากรธรรมชาตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ปัจจุบันที่วิทยุท้องถิ่นกำลังกระทำอยู่ และ ศึกษาบทบาทที่เป็นความคาดหวังของผู้รับสารกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสื่อ รวมถึง ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงบทบาทของวิทยุท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลใน 2 ลักษณะหลัก คือ การวิเคราะห์เนื้อหา และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การแสดงบทบาทปัจจุบัน จากข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า บทบาทปัจจุบันที่วิทยุท้องถิ่นกำลังกระทำมากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่ 1. การเสนอข่าวสาร 2. การสร้างจิตสำนึก 3. การให้ความรู้, การให้แนวทางปฏิบัติ และการให้ความร่วมมือ

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทปัจจุบันของวิทยุท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ผู้วิจัยเห็นว่า การแสดงบทบาทของวิทยุท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ยังมีศักยภาพที่จะพัฒนาได้มากกว่านี้ ทั้งในเชิงปริมาณ และ คุณภาพ กล่าวคือ ในเชิงปริมาณนั้น เนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอในรายการวิทยุ ยังมีสัดส่วนค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับรายการประเภทบันเทิง โดยสถานี อสมท.พทยา เสนอเนื้อหาด้วสิ่งแวดล้อม ในอัตราร้อยละ 1 ส่วน สวท. ชลบุรี นำเสนอในอัตราส่วนร้อยละ 5 ของเวลาออกอากาศเท่านั้น ซึ่งในช่วงศึกษาความเป็นไปได้ ผู้วิจัยได้สุ่มฟังรายการของทั้ง 5 สถานีวิทยุท้องถิ่นแล้ว พบว่า 2 สถานีที่เลือกมาทำการศึกษา เป็นสถานีที่มีการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นความรู้ เป็นเรื่องของท้องถิ่น และเป็นเรื่องสาธารณะประโยชน์อยู่บ้างพอ

สมควร แต่เมื่อทำการวิเคราะห์รายการที่ออกอากาศอย่างละเอียดแล้ว กลับพบว่า ปริมาณเนื้อหาที่ยังค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับเวลาที่จัดเพื่อออกอากาศรายการประเภทบันเทิง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานีวิทยุท้องถิ่นยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการแสดงบทบาทด้านสิ่งแวดล้อม

สำหรับคุณภาพในการนำเสนอ นั้น ถึงแม้จะเป็นสถานีวิทยุท้องถิ่น แต่ก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมากเท่าที่ควร สังเกตได้จากวัน เวลาที่ออกอากาศในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมนั้น ส่วนใหญ่เป็นช่วงสุดสัปดาห์ ซึ่งจากการสำรวจพฤติกรรมการฟังวิทยุของประชาชนในจังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ กว่าร้อยละ 50 (วรพล พรหมิกบุตร , อ่างแล้ว) นิยมฟังวิทยุในวันธรรมดา มากกว่า ซึ่งจากการสัมภาษณ์นักจัดรายการ พบว่า เหตุที่นำเสนอเนื้อหาในช่วงวันสุดสัปดาห์มากเป็นเพราะ เป็นช่วงที่ค่อนข้างว่างจากภารกิจประจำ (มณีรัตน์ ชาญชัยศิลป์ , สัมภาษณ์) ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาโดยใช้ผู้ส่งสารเป็นเกณฑ์ แทนที่จะเป็นความต้องการของผู้รับสาร ย่อมส่งผลกระทบต่อสัมฤทธิ์ผลของการสื่อสาร

นอกจากนี้ เนื้อหาสิ่งแวดล้อมที่นำเสนอมีส่วนน้อยที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นนี้ ก็ไม่ค่อยมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น กล่าวคือเนื้อหาส่วนใหญ่ที่นำเสนอจะเป็นเรื่องของป่าไม้ / ต้นไม้ ซึ่งไม่ใช่ปัญหาสิ่งแวดล้อมหลักที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น แต่การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าผู้รับสารสามารถรับรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ถึงแม้สื่อจะไม่ได้นำเสนอ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมห่างของการสัมผัสปัญหาระหว่างสื่อมวลชนกับ คนในสังคม ทำให้ผู้รับสารมีทัศนคติว่าสัมฤทธิ์ผลของการแสดงบทบาทของวิทยุท้องถิ่นในปัจจุบันยังไม่มากนัก เนื่องจากยังใช้ศักยภาพที่มีอยู่ไปเพื่อสร้างความบันเทิงเท่านั้น

อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนสามารถปรับลดความเหลื่อมห่างนี้ได้ ด้วยการเสนอเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสาร นั่นคือ นำเสนอเนื้อหาให้สอดคล้องกับปัญหาของท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นความสนใจจากผู้รับสาร และ เนื่องจากผู้รับสารตระหนักดีอยู่แล้วว่า อะไรเป็นปัญหา ดังนั้น เนื้อหาที่สื่อมวลชนจะนำเสนอ ควรเป็นเรื่องของการแก้ปัญหา การระดมความร่วมมือเพื่อปฏิบัติมากกว่า

ในส่วนของ การแสดงบทบาท ส่วนใหญ่ยังคงเป็นบทบาทพื้นฐาน ซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบกับแนวความคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ตามแนวความคิดของ ฮาโรลด์ ลาสเวลต์ ได้ โดยการทำหน้าที่สังเกตสภาพแวดล้อม (Surveillance of Environment) ซึ่งก็คือการทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสาร การประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้ดำรงอยู่ได้ (Correlation of the parts) ซึ่งได้แก่ การให้ความสนับสนุนร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ หรือ การถ่ายทอดมรดกสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง (Transmission of the Social Heritage) ซึ่งคือ บทบาทในการให้ความรู้

นอกเหนือจากบทบาทหน้าที่พื้นฐานตามแนวคิดทฤษฎีหน้าที่นิยมแล้ว วิทยูท้องถิ่นสามารถทำหน้าที่ในระดับที่สูงขึ้นมาได้อีกในบางบทบาท ไม่ว่าจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้รับสารตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการแสดงบทบาทการสร้างจิตสำนึก รวมถึงการให้คำแนะนำในการปฏิบัติ ซึ่งการแสดงบทบาทเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า วิทยูท้องถิ่นเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง " ภาพลักษณ์ " ที่เคยเป็นแต่สื่อเพื่อความบันเทิง มาเป็นสื่อที่ร่วมรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น แต่บทบาทเหล่านี้เป็นบทบาทที่ไม่ต้องลงมือกระทำ แต่เป็นเพียง " ผู้ชี้แนะ " เท่านั้น ซึ่งหากเปรียบเทียบกับสภาพความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อมแล้ว การทำหน้าที่ของสื่อวิทยูท้องถิ่นในปัจจุบันคงไม่เพียงพอ

2. บทบาทที่คาดหวัง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 5 กลุ่ม มีความคาดหวังให้วิทยูท้องถิ่นเพิ่มการแสดงบทบาทที่กำลังกระทำอยู่บางบทบาท ได้แก่ การสร้างจิตสำนึก

และการให้ความรู้ให้มากขึ้น และ คาดหวังให้วิทยุท้องถิ่นกระทำบทบาททางบทบาทที่ยังไม่ได้กระทำเลย ได้แก่ การแนะนำในการปฏิบัติ หากเปรียบเทียบบทบาทปัจจุบันกับ บทบาทที่เป็นความคาดหวัง จะพบว่า หากเป็นความคาดหวังในบทบาทพื้นฐานแล้ว ความคาดหวังเหล่านั้นจะสามารถตอบสนองได้ แต่ถ้าเป็นบทบาทขั้นสูง ความคาดหวังนั้นจะยังไม่ได้รับการตอบสนอง จะเห็นได้จากความเหลื่อมห่างของคาดหวังของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นตัวแทนรัฐ ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่แก้ไขปัญหา หรือ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหา ต่างคาดหวังให้สื่อกระทำหน้าที่ที่สูงขึ้น ทำหน้าที่เป็น “มือ “ เป็น “ หัวหอก “ ในการลงมือปฏิบัติ เพราะสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ถึงจุดที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งหากวิทยุต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม วิทยุท้องถิ่นต้องพัฒนาการทำหน้าที่ให้สอดคล้องกับระดับของปัญหา

ตามทฤษฎีหน้าที่นิยามนั้น สื่อมวลชนในฐานะที่เป็นสถาบันย่อยสถาบันหนึ่ง มีหน้าที่ที่จะต้องกระทำเพื่อให้สังคม คือ สถาบันใหญ่ ดำรงอยู่ได้ การทำหน้าที่ของสถาบันย่อยหนึ่ง ๆ จะต้องสอดคล้องพัฒนาไปกับสภาพของสังคม สำหรับวิทยุท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรีได้กระทำหน้าที่ในส่วนหนึ่งแล้ว แต่การทำหน้าที่นั้น ยังค่อนข้างเหลื่อมห่างกับความเป็นไปของสังคม กล่าวคือ ในขณะที่สังคมกำลังประสบปัญหาในระดับที่รุนแรง และ ต้องใช้การลงมือแก้ไขจึงจะคลี่คลายนั้น วิทยุท้องถิ่นยังคงทำหน้าที่เพียงการบอกกล่าวว่าจะเกิดอะไรขึ้น ที่ไหน ด้วยการทำหน้าที่เสนอข่าวสาร และ พยายามกระตุ้นในระดับความคิด ด้วยการทำหน้าที่สร้างจิตสำนึกเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพออีกต่อไป

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงบทบาท ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการแสดงบทบาทของวิทยุท้องถิ่น ทั้งเรื่องอำนาจ และ เป็นอุปสรรค ได้แก่ นโยบายองค์กร ทศนคติของนักจัดรายการ แหล่งข้อมูล บุคคลากร และ งบประมาณ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่สุดในทัศนะของผู้ส่งสาร ได้แก่ งบประมาณ

ปัจจัยภายนอก ได้แก่ แหล่งข่าว และ ผู้สนับสนุนรายการ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ผู้สนับสนุนรายการ เพราะเป็นแหล่งรายได้ของบริษัท

หากพิจารณาศักยภาพในการแสดงบทบาทด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแล้ว สถานีวิทยุท้องถิ่นมีศักยภาพอย่างยิ่ง เพราะเป็นสื่อที่อยู่ในท้องถิ่น สามารถรับรู้และเข้าใจปัญหาในท้องถิ่น มีแหล่งข้อมูล มีอุปกรณ์การสื่อสาร รวมถึงมีบุคลากรที่จะทำหน้าที่ แต่การที่วิทยุท้องถิ่นยังคงแสดงบทบาทได้เพียงระดับหนึ่งนั้น เป็นเพราะปัจจัยเหนี่ยวนำสำคัญ ได้แก่

นโยบาย สถานีวิทยุท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานของรัฐ เช่น สวท. ชลบุรี จะถูกกำหนดให้ทำหน้าที่เผยแพร่นโยบายของรัฐ ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐกับประชาชน ซึ่งกลายเป็นการสื่อสารทางเดียว ไม่เปิดโอกาสให้สถานีเป็นสื่อกลางที่จะนำความคิดเห็นจากประชาชนไปสู่รัฐได้ นอกจากนี้ประเด็นเนื้อหาที่จะนำเสนอ จะต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคมในระดับประเทศ ตามนโยบายที่กำหนดให้นำเสนอ "วาระแห่งชาติ" เท่านั้น ทำให้สถานีมีโอกาสไม่มากนักในการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นวาระของท้องถิ่น นอกจากนี้ การกำหนดนโยบาย ระบุไว้เพียงให้สถานีวิทยุทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสารจากรัฐ ไปสู่ประชาชน ดังนั้น ข่าวสารที่นำเสนอจึงมักเป็นข่าวกิจกรรม และ ผลงานของหน่วยงานราชการเป็นส่วนใหญ่ และจากหน้าที่ที่ต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน ทำให้ต้องระมัดระวังที่จะเสนอข่าวที่อาจส่งผลกระทบต่อหน่วยงานในท้องถิ่น ทำให้ไม่สามารถเสนอข่าวที่เจาะลึกสาเหตุหรือ เบื้องหลังของปัญหาได้

นอกจากนี้ การที่ผู้บริหารสถานีมีนโยบายที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างทุกกลุ่มในสังคมนั้น ทำให้การทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าระวังด้านสิ่งแวดล้อม ค่อนข้างทำได้ยาก เพราะเมื่อสอดส่องปัญหาแล้ว พบว่า ปัญหาเกิดขึ้นจากกลุ่มคนบางกลุ่ม

ทางสถานีวิทย์จะไม่สามารถนำมาเสนอได้ เพราะย่อมจะกระทบกระเทือนความสัมพันธ์ ซึ่งทางออกของปัญหานี้ อาจจะมีอยู่ที่สถานีวิทย์ท้องถิ่นต้องความสัมพันธ์กับกลุ่มต่าง ๆ ของสังคมในลักษณะที่ “ ว่าจะไปตามเนื้อผ้า ” (Critical Relationship) คือ หากทำดี ก็ จะชมเชย ยกย่อง หากมีสิ่งใดที่ควรแก้ไข ก็ จะนำเสนอในเชิงสร้างสรรค์

ในขณะที่สถานีวิทย์กึ่งรัฐ เช่น อสมท. พัทยา มีการกำหนดเป็นนโยบายกว้าง ๆ เกี่ยวกับสัดส่วนประเภทรายการเท่านั้น โดยกำหนดสัดส่วนรายการประเภทความรู้ และ การศึกษาไว้ร้อยละ 15 ของเวลาออกอากาศ แต่ไม่ได้กำหนดสัดส่วนของเนื้อหา ให้ชัดเจนว่าจะต้องมีเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในปริมาณเท่าใด ซึ่งการกำหนดนโยบาย ลักษณะนี้ ผู้ประมวลเวลาอาจจะนำเสนอ หรือไม่นำเสนอเนื้อหา ก็ได้

ในส่วนของการเสนอข่าวนั้น สถานีที่เป็นหน่วยงานกึ่งรัฐ อาจมีอิสระมากกว่า แต่ เนื่องจาก สถานีต้นสังกัดได้กำหนดช่วงเวลาที่ จะทำการถ่ายทอดข่าวจากส่วนกลางมา อยู่แล้ว สถานีในท้องถิ่นจึงไม่มีการรายงานข่าวท้องถิ่น ข่าวที่นำเสนอในส่วน ของท้องถิ่น จะเป็นข่าวจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ เท่านั้น ดังนั้น การทำหน้าที่ในการ สอดส่อง / เผื่อระวังปัญหา จึงกระทำได้ค่อนข้างจำกัด

งบประมาณ การที่สื่อมวลชนจะทำหน้าที่ในระดับซับซ้อนได้นั้น จำเป็น ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นการจ้างบุคลากรที่มีความสามารถ ซึ่งนอกจากจะต้องนัดในการจัดรายการที่สอดคล้องกับรูปแบบของสถานีแล้ว ยังต้อง เป็นผู้สนใจในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย จึงจะสามารถแสดงบทบาทได้ และเมื่อ มีบุคลากรที่มีความสามารถในการดำเนินงานแล้ว ก็จะต้องมีงบประมาณในการดำเนิน งานด้วย ยิ่งแสดงบทบาทที่ซับซ้อนมาก ยิ่งต้องใช้งบประมาณมาก อาทิ หากจะแสดง บทบาทในการเผื่อระวัง ด้วยการส่งนักข่าวไปทำข่าวโรงงานปล่อยน้ำเสีย สถานีจะต้อง มีค่าพาหนะ ค่าเบี้ยเลี้ยง หรือ หากจะแสดงบทบาทเป็นแกนนำในการปฏิบัติ จะต้อง มี

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการยากสำหรับสถานีที่ไม่มีรายได้เป็นของตนเอง

จากการวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะพบการแสดงบทบาทปัจจุบันของวิทยุท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม บทบาทที่เป็นความคาดหวังในทัศนะของผู้รับสารกลุ่มต่างๆ และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงบทบาทในทัศนะของผู้ส่งสารแล้ว ผู้วิจัยยังสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ

1. **บทบาทขั้นพื้นฐาน** เป็นบทบาทที่ไม่ซับซ้อน ใช้ทรัพยากรในการดำเนินการไม่มาก และสื่อมวลชนส่วนใหญ่มีการกระทำอยู่แล้ว ได้แก่ บทบาทในการนำเสนอข่าวสาร การสร้างจิตสำนึก การให้ความรู้ การให้แนวทางปฏิบัติ
2. **บทบาทที่สูงขึ้น** เป็นบทบาทที่ต้องใช้ทรัพยากร อาทิ บุคลากร งบประมาณ มากกว่าการแสดงบทบาทขั้นพื้นฐาน และเป็นบทบาทที่สื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อวิทยุกระจายเสียงยังไม่ค่อยได้กระทำ ได้แก่ บทบาทในการเฝ้าระวัง การให้สถานการณ์ การเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหา การเป็นแกนนำในการปฏิบัติ การเป็นเวทีให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นย้อนกลับ และ การให้ความสนับสนุนร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

การที่สื่อวิทยุท้องถิ่นแสดงบทบาทที่ต้องการการปฏิบัติได้น้อยนั้น มีทั้งสาเหตุจากปัจจัยภายใน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ เดนิส แมคเคเวล ที่ว่า การทำหน้าที่ของผู้เป็นนักสื่อสารมวลชน จะถูกแวดล้อมไปด้วยปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยภายในองค์กรที่ตนเองสังกัดอยู่ (Media Organization) และ ปัจจัยภายนอกองค์กรที่สามารถส่งผลต่อการกระทำของบทบาทหน้าที่ของผู้เป็นสื่อมวลชนนั้นได้

การที่จะช่วยให้วิทยุท้องถิ่นนำศักยภาพมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น อาจให้วิทยุท้องถิ่นดำเนินการเพียงผู้เดียว อาจสัมฤทธิ์ผลได้

ยาก หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่เป็นอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ได้แก่

(ก) หน่วยงานที่เป็นเจ้าของคลื่น ควรให้ความร่วมมือในเรื่องต่อไปนี้

1. นโยบาย สำหรับสถานีในส่วนบุคคล นอกจากจะต้องปฏิบัติตามกรอบนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดแล้ว ควรจะต้องมีนโยบายของตนเองในการรับใช้ท้องถิ่น ด้วยการให้ความสำคัญกับปัญหาของภูมิภาคที่สถานีวิทยุตั้งอยู่ อาทิ ชลบุรี – พัทยา ก็ให้ความสำคัญกับปัญหาขยะ น้ำเสีย ทรัพยากรชายฝั่ง หรือ เชียงใหม่ – เชียงราย ก็ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ป่าไม้ – ต้นน้ำ และระบุเป็นนโยบายที่ชัดเจน สำหรับผู้ประมวลเวลาให้ปฏิบัติตาม อาทิ จะต้องมีส่วนของเนื้อหาประเภทดังกล่าว ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ของเวลาออกอากาศ เป็นต้น

2. การสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม การทำหน้าที่ของวิทยุท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน้าที่ที่ซับซ้อน ต้องลงมือปฏิบัติเองนั้น จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรหลายประเภท และ จำนวนสูงกว่าการทำหน้าที่ระดับพื้นฐาน ดังนั้น หน่วยงานที่เป็นเจ้าของคลื่น ควรให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ อาทิ หากผู้ประมวลเวลามีการจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์ และต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น หน่วยงานควรพิจารณาลดค่าเช่าเวลาลง เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้ประมวลเวลาแสดงบทบาทนี้ได้บ่อยครั้งขึ้น ซึ่งรายได้ที่ลดลงไปบ้างนั้น ก็จะเปลี่ยนไปเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งตาม รัฐธรรมนูญมาตรา 40 ได้กำหนดอย่างชัดเจนว่า “ คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง ..เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติ .. ซึ่งการดำเนินการต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น “

นอกจากนี้ ควรกำหนดนโยบายที่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม มีโอกาสเป็นผู้ใช้สื่อด้วย เพราะปัจจุบันจะมีเพียงตัวแทนรัฐ และกลุ่มผู้รณรงค์ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นหน่วยงานรัฐ และ กึ่งรัฐเท่านั้นที่มีโอกาสเป็นผู้สื่อในฐานะผู้ส่ง

3. การบริหารรายได้ สำหรับสถานีของรัฐ เช่น สวท. ชลบุรี ควรมีโอกาสระดับหนึ่งในการบริหารรายได้ในสถานี ทั้งนี้เพราะ การแสดงบทบาทด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น บางครั้งอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์เฉพาะหน้า ซึ่งอาจเป็นสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดคะเนได้ล่วงหน้า อาทิ เกิดคราบน้ำมันลอยเข้าชายหาด บุคลากรของสถานีอาจต้องไปทำข่าวเป็นเวลาหลายวัน หากสถานีไม่มีงบฉุกเฉิน ต้องขอขออนุมัติจากส่วนกลาง ก็จะไม่ทันการ

(ข) บริษัทที่ประมูลเวลา เพราะเป็นผู้ได้ประโยชน์จากทรัพยากรสื่อสารของชาติ บริษัทผู้ประมูลเวลา ควรให้ความสำคัญมากขึ้นต่อการร่วมรับผิดชอบปัญหาของท้องถิ่น ด้วยการแสดงบทบาทขั้นสูงให้มากขึ้น เช่น

1. จัดสรรงบประมาณ จากการวิจัยพบว่า อุปสรรคสำคัญในการแสดงบทบาทหน้าที่ของวิทยุท้องถิ่น คือ การขาดแคลนงบประมาณ ดังนั้น เมื่อบริษัทมีรายได้ จึงควรจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งสำหรับการทำหน้าที่เพื่อสาธารณะประโยชน์ของท้องถิ่นไว้ด้วย

2. สร้างสรรค์รูปแบบรายการ เนื่องจากสื่อวิทยุยังคงมีภาพลักษณ์ของการเป็นสื่อเพื่อความบันเทิง ดังนั้น การที่จะทำหน้าที่เพื่อสาธารณะประโยชน์ โดยให้ผู้รับสารยังรู้สึกว่าได้ความบันเทิงอยู่นั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะกระทำ บริษัท ฯ ควรเพิ่มการแสดงบทบาทด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นทั้งในเชิงปริมาณ และ เชิงคุณภาพ กล่าวคือ ควรเพิ่มการแสดงบทบาทในส่วนของการบันเทิงที่มีสัดส่วนการออกอากาศกว่าร้อยละ 50 ของเวลาออกอากาศทั้งหมด และให้ความสำคัญกับการเลือกรูป

แบบรายการที่เหมาะสมกับการแสดงบทบาท อาทิ หากเป็นการแสดงบทบาทด้านการให้ความรู้ หรือ การให้แนวทางปฏิบัติ ควรใช้รูปแบบการพูดคุยเชิงสารคดี เพราะสามารถสร้างความเป็นกันเองให้กับผู้ฟัง ในขณะที่สอดแทรกความรู้เข้าไปได้ ส่วนการแสดงบทบาทด้านการสร้างจิตสำนึก นอกจากจะต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังแล้ว ควรต้องยกระดับการแสดงบทบาทจากการให้จิตสำนึกแบบกว้าง ๆ มาเป็นการสร้างจิตสำนึกด้วยการให้ข้อมูล เพราะจะมีประโยชน์ต่อผู้รับสารมากกว่า หรือ หากเป็นการแสดงบทบาทเป็นเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นย้อนกลับ ควรใช้รูปแบบการร่วมกิจกรรมในรายการ เพราะเป็นรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นผ่านทางรายการ สำหรับการสัมภาษณ์ในรายการ เป็นรูปแบบที่สามารถแสดงได้หลายบทบาท เช่น จะเป็นการให้ความรู้ การให้สถานภาพ ซึ่งบริษัทที่ประมวลเวลา ควรให้ความสำคัญกับการเชิญบุคคล หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาสัมภาษณ์ให้มากขึ้น ส่วนการแสดงบทบาทเป็นแกนนำในช่วงแรกเพื่อให้ทุกฝ่ายในท้องถิ่นเกิดการยอมรับ ควรจัดกิจกรรมที่ไม่มีผลกระทบกับฝ่ายใด ให้เป็นกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์ที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ จะช่วยสร้างความรู้สึกที่ดีต่อการแสดงบทบาทดังกล่าว

3. *คัดเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น* การนำเสนอเนื้อหาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นนั้น ควรจะต้องคำนึงถึงระดับความต้องการ และความจำเป็นของท้องถิ่นด้วย จากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้จังหวัดชลบุรีจะมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม แต่สื่อท้องถิ่นอาจไม่มีความจำเป็นต้องนำเสนอว่า ปัญหาคืออะไร เพราะผู้รับสารทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนรัฐ กลุ่มมรณงค์ ผู้สร้างปัญหาหลัก ผู้สร้างปัญหารอง และ ผู้ได้รับผลกระทบ สามารถรับรู้สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นได้สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นจริง สิ่งที่สื่อท้องถิ่นควรจะนำเสนอต่อไป ควรเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการเน้นย้ำให้ผู้ที่มีส่วนในการก่อปัญหา เช่น ผู้ประกอบการที่ยังไม่คอยตระหนักถึงผลกระทบจากปัญหาที่ตนเองมีส่วนก่อขึ้น ได้รับรู้ และ เข้าใจถึงผลกระทบดังกล่าว

รวมทั้ง เสนอการแก้ปัญหา และ การป้องกันปัญหาในอนาคตมากกว่า นอกจากนี้ ปัญหาในท้องถิ่นอยู่ในระดับค่อนข้างรุนแรง แต่วิทยุท้องถิ่นยังคงแสดงบทบาทพื้นฐาน ซึ่งควรปรับปรุงให้แสดงบทบาทเชิงรุกให้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม

4. คัดสรรบุคลากร ในการจัดรายการวิทยุเพื่อท้องถิ่นนั้น ควรจะให้ มีนักจัดรายการที่เป็นคนท้องถิ่น และ สนใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมอยู่บ้าง เพื่อที่จะได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสถานีวิทยุในการแสดงบทบาท เพราะการเป็นคนท้องถิ่นจะทำให้ทราบ / เข้าใจถึงปัญหา และ ระดับความรุนแรงของปัญหาในท้องถิ่น ดังเช่น งานวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ กับ การกำหนดวาระข่าวสารการพัฒนาให้แก่ชุมชน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ที่มีเจ้าของเป็นคนท้องถิ่น มีการนำเสนอหัวข้อข่าวสารการพัฒนาในปริมาณมากกว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่อยู่ในเครือของหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง (ดนยา อัสชนก , 2538) และ หากเป็นบุคลากรที่สนใจด้านสิ่งแวดล้อม จะทำให้มีความพยายามสร้างสรรค์รายการด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ดังเช่นการคงอยู่ของรายการ “ ทุ่งแสงตะวัน ” ซึ่งแต่เดิมเป็นรายการ “ ทุ่งหญ้าป่าใหญ่ ” ซึ่งต้องหยุดการผลิตเพราะไม่อาจก่อให้เกิดผลตอบแทนทางธุรกิจที่คุ้มค่าต่อบริษัทได้ แต่ทีมงานบางส่วนได้มองเห็นคุณค่าของรายการว่า น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้รับสาร และ สภาพแวดล้อม จึงได้นำรายการมาพัฒนาต่อ จึงทำให้รายการยืนหยัดอยู่ได้ (ชาลิสสา มากแผ่นทอง , 2538)

สำหรับจำนวนบุคลากรซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการแสดงบทบาทที่สูงขึ้น เช่น การเฝ้าระวังนั้น สถานีวิทยุท้องถิ่นสามารถแก้ปัญหานี้ได้ด้วยการ “ หาแนวร่วม ” อาทิ การให้ประชาชนในท้องถิ่นช่วยทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครแจ้งข่าว เมื่อผู้ใดพบเห็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นทางบวก เช่น หน่วยงานที่มีการจัดการสภาพแวดล้อมที่ดี หรือ ทางลบเช่น สภาพท้องที่ที่เกิดปัญหา ก็ให้แจ้งเข้ามายังรายการ ซึ่งนักจัดรายการ

จะทำหน้าที่ในการคัดเลือกเรื่องเหล่านี้มาออกอากาศ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและปฏิบัติต่อไป

5. เป็นผู้ประสานสังคม ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในจังหวัดชลบุรีนั้น เมื่อพิจารณาในภาพรวม จะเห็นว่ามีผู้ที่เกี่ยวข้อง 3 ฝ่ายหลัก คือ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ซึ่งมีส่วนในการสร้างปัญหา หน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ในการแก้ปัญหา และ ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนสร้างปัญหา และ มีส่วนได้รับผลกระทบ ซึ่งการที่แต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่ต่างกัน บางครั้งการที่ต้องทำงานร่วมกัน โดยไม่มีผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสาน อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งได้ ดังนั้น วิทยุท้องถิ่น ซึ่งทำหน้าที่เป็น " สื่อ " อยู่แล้ว จึงควรเพิ่มบทบาทของการเป็น " ผู้ประสาน " อาทิ เชิญผู้สร้างปัญหา ผู้ได้รับผลกระทบ และ ผู้แก้ปัญหามาสนทนา พิจารณาปัญหา และ หาทางแก้ไขในคราวเดียวกัน เพื่อให้ปัญหาเหล่านั้นมีข้อยุติ และสามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังเช่น ปรากฏการณ์ของรายการ " ฟังความรอบข้าง " , " เวทีชาวบ้าน " เมื่อสื่อสามารถนำเสนอเนื้อหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคนในท้องถิ่น ด้วยรูปแบบรายการที่น่าสนใจ จะทำให้ความนิยมของผู้รับสารในรายการวิทยุเพิ่มมากขึ้น

(ค) หน่วยงานท้องถิ่น ปัญหาของท้องถิ่นแต่ละปัญหานั้น จะมีทั้งหน่วยงานหลัก และ หน่วยงานสนับสนุนร่วมรับผิดชอบอยู่แล้ว ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ น่าจะหันมาให้ความสำคัญกับศักยภาพของวิทยุท้องถิ่นให้มากขึ้น ด้วยการ

1. ร่วมกำหนดแผนพัฒนา ในการกำหนดแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งระยะสั้น ระยะปานกลาง และ ระยะยาวนั้น หน่วยงานท้องถิ่นน่าจะขอความร่วมมือจาก สถานีวิทยุท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในแผนพัฒนา โดยให้หน่วยงานที่เป็นเจ้าของคลื่น ได้รับรู้ถึงปัญหาของท้องถิ่น จุดที่ต้องการให้เกิดการพัฒนา เพื่อที่หน่วยงานเจ้าของคลื่น จะได้นำไปกำหนดเป็นนโยบายให้บริษัทผู้ประมวลเวลาปฏิบัติต่อไป

2. สร้างเครือข่ายการติดต่อ จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญต่อการแสดงบทบาทประการหนึ่ง ได้แก่ แหล่งข้อมูล ในฐานะที่หน่วยงานท้องถิ่น มักจะเป็นแหล่งข่าว แหล่งข้อมูลที่ดีของผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนอยู่แล้ว เพื่อให้การทำงานมีการประสานกันง่ายขึ้น ทั้งหน่วยงานท้องถิ่น และ สถานีวิทยุควรสร้างเครือข่ายการติดต่อกันไว้ให้ชัดเจนว่า ประเด็นเรื่องใด สามารถติดต่อได้ที่ใคร จะช่วยให้การทำหน้าที่ของทั้งสื่อมวลชน และ หน่วยงานท้องถิ่นสะดวก และ ประหยัดเวลาในการติดต่อ ซึ่งเมื่อมีเครือข่ายการติดต่อแล้ว จะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้สื่อท้องถิ่นแสดงบทบาทบางบทบาทได้ง่ายขึ้น เช่น การให้สถานภาพ

3. วางแผนการใช้สื่อ หน่วยงานท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควรถือความสำคัญกับการใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์ โดยทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารเองบ้าง เพราะสถานีวิทยุท้องถิ่น โดยเฉพาะสถานีของรัฐ ได้เปิดโอกาสให้หน่วยงานของรัฐไปจัดรายการอยู่แล้ว การที่หน่วยงานของรัฐเข้ามาจัดรายการเอง และยังเป็นรายการที่สามารถเป็นสื่อกลางรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชนเอง จะ ทำให้มีความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้น และแก้ปัญหาได้ตรงจุด อีกทั้งยังสามารถลดช่องว่างระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชนลงได้อีกด้วย ดังเช่น รายการ ทุก(ษ์) สาธารณูปโภค ซึ่งจัดโดยสำนักงานการประปาภูมิภาค (ทางสถานี สวท. ชลบุรี) ได้ทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชน เกี่ยวกับการให้บริการสาธารณูปโภคต่าง ๆ ทั้งน้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ขนส่ง และแจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือให้หน่วยงานนั้น ๆ มาชี้แจงให้ประชาชนรับทราบ ซึ่งจากการออกอากาศในช่วง 1 ปี ที่ผ่านมา (เริ่มจัดปี 2541) ได้รับการตอบรับจากประชาชนเป็นอย่างดี มีผู้เขียนจดหมายเข้ามาในรายการจำนวนมาก

นอกจากนี้ ข้อมูลจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวแทนรัฐ และ กลุ่มมรดก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานรัฐ และ กิ่งรัฐในท้องถิ่น เป็นกลุ่มที่มีความคาดหวังให้สื่อวิทยุท้องถิ่นแสดงบทบาทที่สูงขึ้น เช่น การเป็นแกนนำในการปฏิบัติ ดังนั้น ทั้ง 2 หน่วยงาน

จึงควรแสดงบทบาทเป็นผู้กระตุ้นให้สื่อวิทยุท้องถิ่นแสดงบทบาทเหล่านั้น ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยตรงแล้ว ยังเป็นการช่วยยกระดับความคาดหวังของกลุ่มอื่น ๆ ที่มีต่อวิทยุท้องถิ่นด้วย เพราะเมื่อคนในสังคมเห็นว่าวิทยุท้องถิ่นแสดงบทบาทที่สูงขึ้นได้ ก็จะมีความคาดหวังให้กระทำอีก จนในที่สุด บทบาทหน้าที่เหล่านี้ จะกลายเป็นหน้าที่พื้นฐานใหม่ของวิทยุท้องถิ่น

4. สร้างเครือข่ายการสนับสนุน ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบการป้องกัน และ แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยตรง หน่วยงานของรัฐ สามารถสร้างเครือข่ายการสนับสนุนให้เกิดขึ้นได้ โดยทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมโยงศักยภาพของหน่วยงานต่าง ๆ มาใช้สนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกเหนือจากการใช้สื่อมวลชนแล้ว หน่วยงานรัฐสามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ จากหน่วยงานธุรกิจ หรือ กำลังคนจากหน่วยงานทหาร หรือ ขอความร่วมมือจากโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งเมื่อมีการประสานร่วมมือกันบ่อย ๆ เครือข่ายนี้ก็จะมีความเข้มแข็ง สามารถร่วมกันทำหน้าที่เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง จนท้ายที่สุด เครือข่ายเหล่านี้ อาจทำหน้าที่ร่วมกับสื่อมวลชนในการเฝ้าระวังรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังเช่นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นการรายงานการจราจรทางรายการ จส. 100

(ง) ผู้ประกอบการ เนื่องจากธุรกิจประเภทต่าง ๆ หลายประเภทในจังหวัดชลบุรี อาทิ โรงงานอุตสาหกรรม โรงแรม โรงโมหิน หรือ ร้านค้า ต่างก็มีส่วนก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผู้ประกอบการเหล่านี้ ควรให้ความร่วมมือดังต่อไปนี้

1. ร่วมเป็นเครือข่ายการติดต่อ ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในเรื่องของสิ่งแวดล้อม คือ ผู้ประกอบการยังมิได้ตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาที่ตนเองมีส่วนก่อให้เกิดขึ้น จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกัน และ แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งน่าจะเป็นการดี หากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายการติดต่อในด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้รับรู้ความเป็นไปในสถานการณ์

สิ่งแวดล้อม รู้ว่าปัญหาใดกำลังก่อให้เกิดผลกระทบ ซึ่งถ้าปัญหานั้น ๆ เป็นปัญหาที่ตนเองมีส่วนก่อให้เกิด ก็จะได้ดำเนินการแก้ไขในทันที

2. ร่วมเป็นเครือข่ายการสนับสนุน เมื่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีส่วนก่อให้เกิดปัญหา ก็ควรจะมีส่วนในการรับผิดชอบปัญหาตามกำลังที่สามารถกระทำได้ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร หรือ อุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่มีขึ้นเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสีสิ่งแวดล้อม

(จ) ประชาชนในท้องถิ่น ไม่ว่าจะหน่วยงานต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว จะแสดงบทบาทหน้าที่ได้ดีเพียงไร หากปราศจากการรับรู้ และ ร่วมมือของประชาชน การแสดงหน้าที่เหล่านั้นก็ไร้ความหมาย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีบทบัญญัติหลายมาตราที่เอื้อให้ประชาชนมีสิทธิในการรักษา และ ใช้ประโยชน์ทรัพยากรในท้องถิ่น อาทิ มาตรา 56 ระบุ สิทธิของบุคคล ที่จะ

" มีส่วนร่วมกับรัฐ และ ชุมชนในการบำรุงรักษา และ การได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติ และต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย... สวัสดิภาพ หรือ คุณภาพชีวิตของตนย่อมได้รับความคุ้มครอง ... "

เมื่อประชาชนมีสิทธิที่จะคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ก็ควรที่จะตระหนักถึงสิทธิอันมีค่านี้ และ ใช้สิทธิที่มีอยู่เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งสามารถกระทำได้ 2 วิธี คือ

1. ไม่กระทำสิ่งใดที่อาจเป็นอันตรายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม
เพราะปัจจัยสำคัญของความเสื่อมโทรมด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนหนึ่งเกิดจากการ

กระทำของปัจเจกบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือ การประกอบอาชีพ ดังนั้น ในการคุ้มครอง บำรุงรักษา และ การได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ จะต้องกระทำด้วยความรอบคอบ ปัจเจกบุคคลควรตระหนักเสมอถึงการกระทำอันอาจก่ออันตรายต่อสภาพแวดล้อม และ หลีกเลี่ยงการกระทำดังกล่าว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่กระทำได้โดยตนเอง อาทิ การไม่ทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ เป็นต้น

2. ป้องกันไม่ให้ผู้อื่นกระทำ การที่ประชาชนบางกลุ่มในท้องถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นแหล่งในการประกอบอาชีพ ยังคงมีความเข้าใจว่าหากโรงเรียนปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านสื่อมวลชน จะมีผลเสียมากกว่าผลดีนั้น เป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน และ ควรต้องแก้ไขให้ถูกต้องโดยเร็ว เพราะประชาชนทุกคนในท้องถิ่น ควรมีความรัก ความหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น และ ควรป้องกันหากพบว่า มีผู้ใดผู้หนึ่ง หรือ องค์กรใดองค์กรหนึ่ง จะเข้าไปใช้ประโยชน์ในทรัพยากร อันอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งการป้องกันนี้ อาจกระทำโดยให้วิทยุท้องถิ่นช่วยเป็นกระบอกเสียง ด้วยการรายงานสิ่งที่พบเห็นไปยังสถานีวิทยุ เพื่อให้ออกอากาศให้สังคมได้รับรู้ และ ระดมความร่วมมือ การปกปิดปัญหาไว้ รังแต่จะทำให้ปัญหาลุกลามจนยากจะแก้ไขได้

การทำหน้าที่ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น วิทยุท้องถิ่นในฐานะเป็นสื่อมวลชนท้องถิ่น สามารถแสดงบทบาทหน้าที่ได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน หากมีความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งไม่ใช่เป็นสิ่งที่ " ไกลเกินเอื้อม " หากแต่ขาดสะพานที่จะเชื่อมโยงหน้าที่ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน หากเปรียบจังหวัดชลบุรี เป็นเสมือน " เรือ " ซึ่งอยู่ท่ามกลาง " พายุ " คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น ฝืนพายแต่ละคน ซึ่งก็คือ สถาบันย่อยต่าง ๆ ยังทำหน้าที่แบบ " ต่างคนต่างพาย " จึงน่าจะถึงเวลาที่ทุกฝ่ายจะต้องหันมาร่วมมือกันอย่างจริงจัง เพื่อให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของชลบุรีไม่เลวร้ายไปกว่านี้ และ มีโอกาสที่จะกลับสู่สภาพดี ๆ ที่เคยเป็นได้ในสักวันหนึ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาบทบาทหน้าที่ของวิทยุท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในครั้งนี้ เป็นการศึกษาก่อนที่จะมีการนำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (พ.ศ. 2540) มาใช้ จึงน่าจะมีการศึกษาถึงการแสดงบทบาทของวิทยุท้องถิ่นภายหลังจากการนำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มาใช้ เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น
2. การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ประชาชนยังขาดโอกาสในการเข้าถึงสื่อมวลชนในฐานะเป็นผู้ส่งสาร จึงน่าจะมีการศึกษาเชิงทดลองด้านการจัดกระจายเสียงโดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามาเป็นแกนนำ หรือ มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ส่งสาร
3. ในทัศนะของผู้รับสาร การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ควรจะดำเนินการทั้งในส่วนของภาครัฐ ประชาชน และ สื่อมวลชน ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจด้านสิ่งแวดล้อม ศึกษาที่จะวิจัยถึงลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมว่าควรเริ่มที่จุดใดก่อน